

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ

Постановка проблеми: Ефективною формою підготовки лідерів визнається система виховання на засадах студентського самоврядування. У педагогічній літературі під самоврядуванням розуміють результат цілеспрямованих педагогічних зусиль для розвитку колективу, який сприяє формуванню громадянської позиції своїх членів шляхом залучення їх до управління справами навчального закладу та створення працездатних органів самоорганізації, наділених реальними правами й обов'язками [5].

Таким чином, перед вищими навчальними закладами України стоїть завдання активізації зусиль задля розвитку студентського самоврядування. Лідери студентського самоврядування повинні бути готові забезпечити діяльність органів студентського самоврядування та спрямувати її на вдосконалення навчального процесу, підвищення його якості, забезпечення виховання духовності та культури студентів, зростання у студентській молоді соціальної активності.

Аналіз останніх джерел і публікацій: Педагогічний аспект проблеми лідерства висвітлений у працях вітчизняних і зарубіжних педагогів минулого (Д. Дьюї, О. Залужного, О. Лозинського, А. Макаренка, С. Русової, В. Сухомлинського, С. Шацького), які вивчали динаміку розвитку педагогічного колективу, виховання лідерів і організацію самоврядування в учнівському колективі. Проблемам європейської практики студентського самоврядування в університетах України присвячений збірник за ред. проф. Т. Буяльської.

Проблемі лідерства присвячені праці сучасних психологів, педагогів, у яких: обґрунтовано необхідність формування лідерських якостей майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки, зокрема в процесі навчання (Н. Белякова, В. Каширін, Е. Лук'янчиков, О. Маковський, О. Романовський, Л. Товажнянський, О. Скрипніков), у позанавчальній роботі (Н. Семченко), громадській діяльності (М. Лукашевич, О. Снісаренко, Л. Сніцар); з'ясовано можливості формування лідерських якостей у процесі навчання (В. Большаков, Т. Вежевич, І. Стахурська, Є. Цикаршвілі), у

позанавчальній роботі (О. Чернишов, Є. Тихомирова, Л. Уманський), громадській діяльності (А. Лутошкін, Р. Охрімчук, Т. Хацкевич).

Мета цієї статті розкрити взаємозв'язок між психологічним феноменом лідерства та студентським самоврядуванням як педагогічною формою виховання; теоретично обґрунтувати явище студентського самоврядування як педагогічну умову виховання лідерських якостей.

Виклад основного матеріалу: Визнано, щоб бути успішним, лідер повинен використовувати три типи управлінських навичок загального характеру [2]:

- ❖ навички аналізу – уміння зрозуміти кінцеву мету й можливі шляхи й досягнення;
- ❖ навички встановлення відносин – уміння захоплювати й вести за собою людей;
- ❖ навички керування процесом – уміння здійснити його практично.

Завдання студентського самоврядування полягає у формуванні у студентів, які займають активну життєву позицію й прагнуть мати вплив на процеси, що відбуваються у сучаснім суспільстві, зазначених вище знань, умінь і навичок. Аналіз педагогічного досвіду дозволяє стверджувати, що групова робота сприяє формуванню умінь і якостей, необхідних для ефективної навчальної діяльності, а також формує комунікативні, психологічні, соціальні та етичні уміння. Для лідерів студентського самоврядування надзвичайно важливим є уміння приймати рішення. Колегіальне прийняття рішення передбачає уміння студентів брати участь у дискусії, а для педагога - грамотно організовувати її.

Першим щаблем формування фундаменту знань про студентське самоврядування може бути комплекс тренінгів, на яких розглядаються наступні питання: місія, бачення, цінності та стратегія організацій студентського самоврядування; організаційна структура та статут організацій студентського самоврядування; проблеми, що стоять перед організаціями студентського самоврядування і можливі шляхи їх вирішення; проектний менеджмент; фандрайзинг; формування команд та делегування обов'язків [4].

Також необхідне включення тренінгів для особистісного росту з розглядом проблем лідерства, мотивації тощо. При цьому найбільш ефективним механізмом розвитку навичок бачаться «школи» студентського самоврядування, що надають можливість уперше

«відчути» і «програти» свою можливу роль в організації студентського самоврядування (наприклад, роль лідера, прес-секретаря, фінансового менеджера, організатора, адміністратора заходів і ін.) [4].

Лідерство в студентському середовищі може існувати у декількох формах:

- мегалідерство – створення суспільних рухів серед молоді, активна взаємодія з існуючими рухами, партіями та суспільними організаціями [5];
- макролідерство – створення певного самоорганізаційного студентського середовища на рівні вузу або факультету;
- мікролідерство – вплив на створення ефективного середовища, певної атмосфери в групі, направленої на виникнення прагнень у студентів до кооперації, взаємодопомоги, спільного виконання поставлених завдань;
- індивідуальне лідерство, яке виникає на основі так званого емоційного інтелекту, що включає в себе самосвідомість, самоконтроль, мотивацію, вміння поставити себе на місце іншого і соціалізацію (навички роботи з людьми) [2].

Стосовно значення студентського самоврядування як елемента навчально-виховного процесу фахівці виділяють наступні аспекти:

- ✓ студентське самоврядування виховує реальних лідерів українського суспільства, формує еліту нації;
- ✓ самоврядування дає змогу студенту, як і кожному громадянину, бути почутим;
- ✓ участь у органах студентського самоврядування дає молодій людині відчуття того, що вона є громадянином Української держави, створює можливості реалізувати себе як обдаровану і талановиту особистість, стимулює активність молодого громадянина в суспільному житті загалом.

Студентське самоврядування сприяє налагодженню конструктивної співпраці між студентами та адміністрацією вищого навчального закладу. Можливість управляти деякими напрямками його функціонування активізує молодь до ознайомлення з усім, що відбувається навколо. Відстоюючи інтереси студентства, зокрема стосовно організації навчального процесу, представники студентського самоврядування формують значно вищі вимоги до

вищих навчальних закладів і їх працівників, вдосконалюючи не тільки процес викладання, а й обох його суб'єктів [1].

Висновки: Наукові дослідження з проблем студентського самоврядування як середовища формування активної молоді потребують подальшого наукового дослідження, особливо в контексті трансформаційних процесів українського суспільства та реформування вищої школи України [3]. Існує потреба у дослідженні змісту поняття самоврядування, сутності студентського самоврядування як інституту громадянського суспільства, основ студентського самоврядування з урахуванням специфіки освітніх установ; педагогічний потенціал студентського самоврядування; його ролі формування у студентської молоді цінностей громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ванькович У. Студентське самоврядування в Україні / У. Ванькович. – К.: Молодіжна альтернатива, 2004. – 60 с.
2. Василевська Н.Є. Якості лідера, Сформованість поняття студентством / Сучасні аспекти виховання студентської молоді: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. - Харків: ХНАМГ, 19-20 березня 2009 р. – с. 17.
3. Каюмова О. Участь органів студентського самоврядування та їх об'єднань у формуванні та реалізації освітньої та молодіжної політики / О. Каюмова, Т. Яцків, Я. Хауляк. – Львів: Юриспруденція, 2008. – 176 с.
4. Нагаївська Д.Ю. Комплексний підхід до розвитку навичок студентського самоврядування / Сучасні аспекти виховання студентської молоді: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. - Харків: ХНАМГ, 19-20 березня 2009 р. – с. 96 – 97.
5. Решетило В. Формування лідерських якостей студентів як відповідь на виклики сучасності / Сучасні аспекти виховання студентської молоді: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. - Харків: ХНАМГ, 19-20 березня 2009 р. – с. 119.